

Oorzaken kaalheid bij reeën

Gratis onderzoek mogelijk bij DWHC(*)

Net als verleden jaar komen er uit verschillende hoeken van het land berichten binnen over kale reeën. Soms betreft het een paar kale plekken, maar het komt ook voor dat reeën bijna geheel kaal zijn. Veel jagers denken dan meteen aan schurft, maar is dat terecht? En als het schurft is, is het dan per definitie 'scabies', dat menig jager kent in relatie tot kale vossen? Het antwoord is kortweg twee keer nee. Zonder onderzoek is niet te zeggen wat de oorzaak is. Kaalheid kan namelijk veroorzaakt worden door verschillende zaken, zoals hormonale problemen, ectoparasieten en ziekten.

Vershillende hormonale problemen kunnen een vorm van kaalheid veroorzaken. Bekende oorzaken bij dieren zijn onder andere een overmatige hormonenproductie door de bijnierschors (te veel corticosteroiden), het produceren van te veel geslachtshormonen (bekend bij fretten) en problemen met de schildklier. Ook tumoren in de testikels kunnen een vorm van kaalheid bij dieren veroorzaken. In hoeverre deze oorzaken een rol spelen bij kale reeën is onbekend. Er worden te weinig kale dieren voor pathologisch onderzoek aangeboden om daar een afdoend antwoord op te kunnen geven.

Ectoparasieten

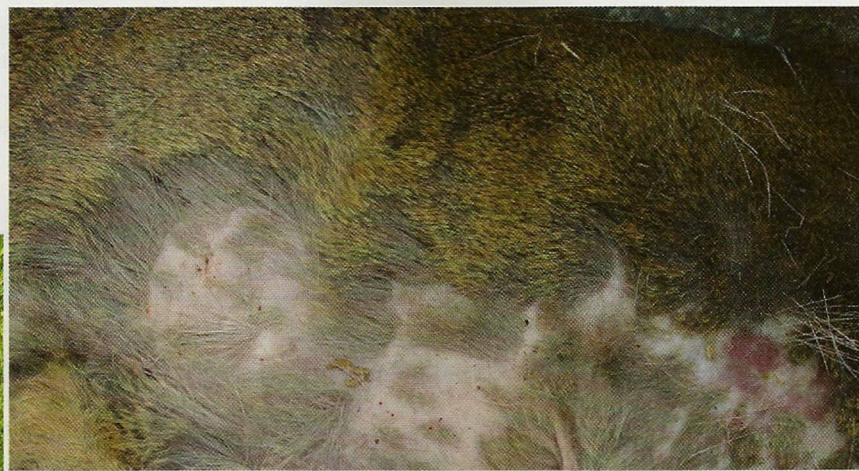
Ectoparasieten zijn parasieten die op de buitenkant van een dier, dus in vacht, veren en op en in de huid, voorkomen.

Voorbeelden zijn luisvliegen, bloedzuigende- en bijtende luizen, mijten en teken.

Luisvliegen

De hertenluisvlieg (*Lipoptena cervi*) komt bij reeën en herten regelmatig voor. Deze vliegen zuigen bloed en hebben geen ei- of madenstadium, maar zijn zogenaamd popbarend. In het volwassen stadium zijn niet altijd vleugels aanwezig. Meestal breken ze af als ze zich op hun gastheer gevestigd hebben. In de zomer kan men nog wel gevleugelde

luisvliegen vinden op reeën, maar vanaf de herfst tot in het voorjaar alleen nog maar ongevleugelde exemplaren. Meestal heeft een ree of hert enkele tot tientallen hertenluisvliegen bij zich, maar ze ondervindt hiervan geen problemen. Onder bepaalde omstandigheden (hoge populatiedichtheid en ongunstige weersomstandigheden) kan een ree echter massaal worden aangetast door hertenluisvliegen. Het gevolg is meestal onrustig gedrag en door de bloedzuigende vliegen kan het dier bloedarmoede oplopen en verzwakken. Daarnaast kunnen

Kaal ree door *Demodex*-mijt (Vlaanderen)

Foto: Thomas Ceulemans

Foto: Jan Brinkman

← Kaal ree door schuren en likken ten gevolge van talloze hertenluisvliegen

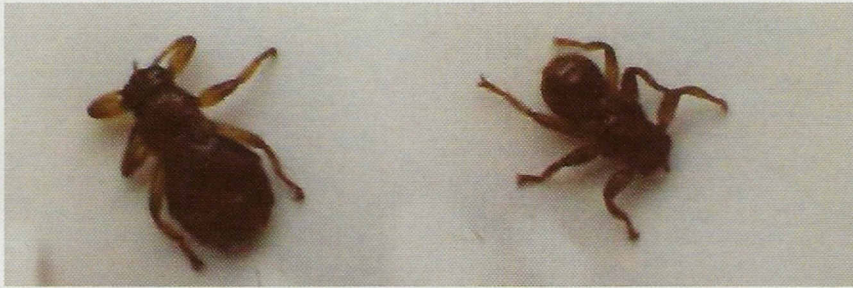

Foto: Margriet Montizaan

Hertenluisvliegen

door schuren en likken, vooral op plaatsen waar de vacht normaal al dun is, kale plekken ontstaan. Bij een ree uit Vorden, met zeer korte vacht en kale plekken op de buikwand, is vastgesteld dat dit het gevolg was van een grote hoeveelheid hertenluisvliegen.

Bloedzuigende luizen en vachtluizen

Er bestaan twee soorten luizen, te weten bloedzuigende luizen (Anopluren) en bijtende luizen (Mallophagen), de zogenaamde vacht- en veerluizen die leven van huidschilfers, haren en veren.

Bloedzuigende luizen en vachtluizen zijn gedurende hun hele levenscyclus (volwassen-ei-larve-volwassen) aanwezig op het dier.

Het is vrij normaal dat kleine aantallen vachtluizen (*Damalinea meyeri*) bij reeën voorkomen. Deze kleine aantallen veroorzaken geen problemen. Maar bij verzwakte, zieke en oude reeën kan het aantal vachtluizen echter sterk toenemen, wat voor jeuk en onrust zorgt. Door de jeuk gaan de dieren likken, bijten en schuren, met ontstekingen en kale plekken als gevolg. De vachtluizen zitten vooral bij de oren, in de nek en op de flanken (schouder en knieplooien), maar kunnen bij sterke aantasting over het hele lichaam voorkomen.

De bloedzuigende reeënluis (*Solenopotes capreoli*) komt bij reeën maar weinig voor. Ook hier geldt dat deze luizen pas problemen veroorzaken als zij in grotere aantallen voorkomen.

Mogelijk dat de vele zachte winters een rol spelen bij de toename van (vacht)luizen bij het ree. Informatie uit het veld duidt hierop. Bij een ree uit Etten-Leur met kale plekken op kop en poten werd

vastgesteld dat die het gevolg waren van vachtluizen en luisvliegen.

Luizen zijn erg diersoortspecifiek, dat wil zeggen dat luizen niet van de ene diersoort overstappen op een andere diersoort of op de mens.

Mijten

Mijten zijn zeer kleine, met het blote oog niet waarneembare, spinachtige dieren.

Bij reeën kunnen zowel de schurftmijt (*Sarcoptes scabiei*) als de *Demodex*-mijt kaalheid veroorzaken.

Demodex-mijten leven in de haarzakjes van mens en dier en kunnen daarbuiten niet lang overleven; ze sterven dan snel door uitdroging. *Demodex*-mijten komen zeer algemeen bij dieren voor. Ieder dier heeft zijn eigen soorten, dat betekent dus ook dat de *Demodex*-mijten van het ree niet besmettelijk zijn voor de mens.

Ze veroorzaken normaal gesproken geen problemen bij hun gastheer. Is een ree echter door een of andere reden verzwakt, dan kunnen de aantallen mijten sterk toenemen. Hierdoor kan zowel lokale als algehele kaalheid van het ree ontstaan. In de Nederlandse Jager nr 4, 2008 staat een artikel over kale reeën door *Demodex* in België.

Ook in Nederland is dit jaar bij een kaal ree aangetoond dat dit kwam door een infectie met *Demodex*.

De schurftmijt *Sarcoptes scabiei* is een mijt die schurft (scabiës) veroorzaakt, die de meeste jagers wel kennen bij honden en vossen. Bij hertachtigen veroorzaakt deze schurftmijt zelden problemen. De schurftmijt zorgt voor extreme jeuk. Door krabben en bijten ontstaan korstige wonden en kale plekken.

Sarcoptes-schurft is een zoönose, dat wil

zeggen dat de infectie overgedragen kan worden op de mens.

Virusziekte

De ziekte van Aujeszky is een zeer besmettelijke virusziekte voor alle varkensachtigen. Niet alleen varkens, maar ook herkauwers kunnen deze ziekte krijgen. Hevige jeuk is één van de kenmerken van deze ziekte bij herkauwers. Hierdoor gaan ze schuren en likken, waardoor huidverwondingen en kale plekken kunnen ontstaan. De ziekte van Aujeszky komt sinds enkele jaren niet meer voor in Nederland.

Haarziekte

In Oostenrijk wordt ook nog een andere mogelijke oorzaak beschreven voor kale plekken bij reeën: de zogenaamde haarziekte. Haarziekte kenmerkt zich door het afbreken van het winterhaar op hals, borst en flanken. Behalve afgebroken haren, kunnen ook kale, korstige plekken worden aangetroffen. Het wild gedraagt zich onrustig, likt en bijt. Deze ziekte wordt toegeschreven aan een hoge cadmiumbelasting, waardoor een zink- en kopertekort ontstaat.

Conclusie

Kaalheid kan zeer verschillende oorzaken hebben. De aanname van veel jagers dat het bij kale reeën om schurftmijt gaat, is vaak onjuist. Voor het beheer is het belangrijk om te weten wat de oorzaak is. Problemen die ontstaan door luizen, vachtluizen, luisvliegen en demodex zijn vaak een gevolg van een algehele verzwakking van het dier. Daarbij spelen andere, primaire factoren een rol, zoals de aanwezigheid van veel parasieten, stress ten gevolge van overpopulatie en voedselgebrek. ■

(*) Gratis onderzoek mogelijk bij Dutch Wildlife Health Centre

Heeft u een dier of een orgaan met een afwijking die u graag zou willen laten onderzoeken, dan kunt u contact opnemen met het DWHC te Utrecht.

In overleg met de dierenarts kan bepaald worden of onderzoek noodzakelijk en/of mogelijk is en wanneer u het dier eventueel kunt brengen.

Vooralsnog zijn aan het onderzoek geen kosten verbonden. DWHC is op werkdagen te bereiken van 8.30 – 16.00 op 030- 253 3195 of 030- 253 7925.

Voor spoedgevallen in het weekend is de DWHC bereikbaar van 9.00 – 17.00 op 030 - 253 13 00. Schiet u in de vroege avond of in het weekend een dier dat u graag zou willen laten onderzoeken, dan is het belangrijk dat u het dier zo snel mogelijk in een koeling legt.